

რადიოს ესთეტიკა თანამედროვე კინემატოგრაფში: ხმოვანი ალქმის
ტრანსცენდენტური და ტრავმული განზომილებები

გიორგი ჯავახიშვილი

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე კინომცოდნეობის მაგისტრის
აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად

სამაგისტრო პროგრამა: კინომცოდნეობა

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ალექსანდრე გაბელია, ილიას სახელმწიფო
უნივერსიტეტის მოწვეული ლექტორი, კულტურის კვლევების დოქტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2026

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

გიორგი ჯავახიშვილი

01/01/2026

აბსტრაქტი

წინამდებარე სამაგისტრო ნაშრომი მიზნად ისახავს რადიოს ესთეტიკის როლის კვლევას თანამედროვე კინემატოგრაფში; ფილმებში, რომლებშიც ხმა გამოსახულებისგან დამოუკიდებელ სუბსტანციადაა წარმოდგენილი. კვლევის ცენტრალური საგანია ალქმის ურთიერთსაპირისპირო, თუმცა ფენომენოლოგიურად მჭიდროდ დაკავშირებული ტრანსცენდენტური და ტრავმული განზომილებები. კვლევის ჰიპოთეზა ეფუძნება მოსაზრებას, რომ აკუსმატური ხმა — განცალკევებული ვიზუალური წყაროსგან, ხდება შუამავალი ან/და დამაკავშირებელი ფიზიკურ რეალობასა და მის მიღმა არსებულ, ტრანსცენდენტურ განზომილებებს შორის.

თეორიულად ნაშრომი დაეყრდნობა, მიშელ შიონის ხმოვანი ცნებების კონცეფციას, რაც იძლევა საშუალებას, განხილულ იქნას ხმა არა როგორც გამოსახულების დანამატი, მისი ხმოვანი დანაკლისის შემავსებელი, არამედ როგორც დამოუკიდებელი ნარატიული მეთოდი და კინოენის ავტონომიური ნაწილი.

ნაშრომი ორ ძირითად სტრუქტურულ ნაწილად გაიყოფა:

პირველ ნაწილში, ჩამოყალიბდება „რადიოს ესთეტიკის“ ცნება, თუ რა მნიშვნელობით იტვირთება ეს ტერმინი და როგორ ხდება მისი თანამედროვე კინემატოგრაფში გამოყენება. შედეგად, ლოის პატინიოს „სამსარას“ და აპიჩატპონგ ვირასეტაკულის „მემორიას“ მაგალითზე, გაანალიზდება ხმოვანი ბგერების მეშვეობით კონსტრუირებული მედიტაციური მდგომარეობა, რამდენადაც აქ, ხმა გამოყენებულია როგორც მეხსიერების არქეოლოგიური ინსტრუმენტი („მემორია“) და სულიერი გზამკვლევი („სამსარა“), რომელიც მაყურებელს აქტიურ მსმენელ სუბიექტად გარდასახავს და ტრანსცენდენტური გამოცდილებისკენ უხსნის გზას.

მეორე ნაწილში, ლასლო ნემესის „საულის ვაჟი“ და ჯონათან გლეიზიერს „ინტერესის ზონა“ ანალიზის საფუძველზე, აქცენტი გაკეთდება ხმაზე, როგორც ტრავმული გამოცდილების რეპრეზენტაციის რადიკალურ ფორმაზე. ამ ნამუშევრებში, ხმოვანი ლანდშაფტის (*soundscape*) მეშვეობით ხდება გადმოცემა იმგვარი ისტორიული

საშინელებებისა, რომლებიც ეთიკურ თუ ესთეტიკურ მაქსიმებზე დაყრდნობით, შეუძლებელია ილუსტრირდეს; აქ, ხმა ხდება ტრავმული შოკის გამტარი.

კვლევის შედეგად ჩამოყალიბდება „რადიოს ესთეტიკის“ ცნება და დადგინდება, რომ თანამედროვე ავტორები, უფრო და უფრო მეტად ეყრდნობიან ხმოვანი ნარატივის მეთოდებს, რათა მიაღწიონ აღქმის იმგვარ ონტოლოგიურ სიღრმეებს, რომლებიც მხოლოდ ტრადიციული გამომსახველობითი მეთოდებით მიუწვდომელი დარჩებოდა.

ძირითადი სიტყვები: რადიოს ესთეტიკა, ტრანსცენდენტური, აკუსმეტრი, ტრავმა, თანამედროვე კინემატოგრაფი.

Abstract

This Master's thesis aims to investigate the role of radio aesthetics in contemporary cinematography, specifically focusing on films where sound is presented as a substance independent of the visual image. The central subject of the research involves the contrasting yet phenomenologically intertwined transcendental and traumatic dimensions of perception. The research hypothesis is based on the notion that acousmatic sound—severed from its visual source—becomes a mediator and a bridge between physical reality and the transcendental dimensions existing beyond it. Theoretically, the work draws upon Michel Chion's concepts of sound, allowing for an examination of sound not as an additive to the image or a filler for visual absence, but as an independent narrative method and an autonomous component of cinematic language.

The thesis is divided into two primary structural parts. In the first part, the concept of radio aesthetics is established, defining the weight of the term and its application in modern cinema. Consequently, through the examples of Lois Patiño's *Samsara* and Apichatpong Weerasethakul's *Memoria*, the study analyzes the meditative state constructed through sonic elements, where sound is employed as an archaeological tool of memory (*Memoria*) and a spiritual guide (*Samsara*), transforming the viewer into an active listening subject and opening a path toward transcendental experience. In the second part, based on the analysis of László Nemes's *Son of Saul* and Jonathan Glazer's *The Zone of Interest*, the focus shifts to sound as a radical form of representing traumatic experience. In these works, the soundscape is used to convey historical horrors that, based on ethical or aesthetic maxims, are impossible to illustrate; here, sound becomes a conduit for traumatic shock. As a result of the research, the concept of radio aesthetics is formulated, establishing that contemporary authors increasingly rely on sonic narrative methods to achieve ontological depths of perception that would remain inaccessible through traditional expressive methods alone.

Keywords: radio aesthetics, transcendental, acousmêtre, trauma, contemporary cinema.